

ΕΤΣΙ ΧΑΣΑΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΘΡΑΚΗ

Τίτος Αθανασιάδης

- **30 Σεπτεμβρίου 1922:** Η Ελλάδα αποδέχεται την εις βάρος της Συμφωνία των Μουδανιών που είχε ως γραμμή ανακωχής τον ποταμό Έβρο.
- Ο Στρατηγός Αλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν αρνήθηκε τους όρους, αφού ο ίδιος είχε πρωταγωνιστήσει στην απελευθέρωση της Ανατ. Θράκης το 1920.
- Οι Τούρκοι κέρδισαν την Ανατολική Θράκη, χωρίς να ρίξουν ούτε μια ντουφεκιά.

Έπεσε σαν σήμερα η αυλαία σε ένα από τα μεγαλύτερα δράματα της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας της Ελλάδας. Αυτό που αφορούσε την τύχη της Ανατολικής Θράκης. Σύμφωνα με ανακοίνωση του Έλληνα αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη, η Ελλάδα συγκατέθετο στην απόφαση των συμμάχων να εκκενωθεί η Ανατολική Θράκη από τον ελληνικό στρατό, ο οποίος όφειλε να υποχωρήσει μέχρι τον ποταμό Έβρο. Τούτο εσήμαινε, ουσιαστικά, παραχώρηση της Ανατολικής Θράκης στην Τουρκία.

Η ελληνική αυτή υποχώρηση αποφασίστηκε από τους συμμάχους χωρίς την συγκατάθεση της ελληνικής κυβέρνησης, στα Μουδανιά, την πόλη της Προποντίδας επί της μικρασιατικής ακτής, την 28η Σεπτεμβρίου 1922.

Στην πραγματικότητα, είχε ληφθεί στο παρασκήνιο των διπλωματικών επαφών μεταξύ των συμμάχων, κυρίως κατά τη συνάντηση του Άγγλου υπουργού Εξωτερικών Κόρζον με το Γάλλο πρόεδρο Πουανκαρέ στο Παρίσι.

Αυτό που «κατάφερε» ο Κόρζον ήταν η διοίκηση της Ανατολικής Θράκης να περάσει για ένα μήνα στους συμμάχους μέχρι την εκχώρησή της στην Τουρκία. Επρόκειτο για μια δήθεν «υποχώρηση» της φιλότουρκης, από το 1921, Γαλλίας.

Ουσιαστικά όμως, η συμφωνία αυτή προσδιόριζε το περιεχόμενο της συμφωνίας ειρήνης, ενώ η συνάντηση στα Μουδανιά των αντιπροσώπων των συμμάχων (Αγγλίας, Γαλλίας και Ιταλίας) με

τους αντιπροσώπους της Ελλάδας και της Τουρκίας, που γινόταν χωριστά διότι οι Τούρκοι δεν ήθελαν να έρθουν σε επαφή με τους Έλληνες, δεν απέβλεπε σε συμφωνία ειρήνης (αυτή επρόκειτο να συνομολογηθεί ένα χρόνο αργότερα στην Λοζάννη), αλλά συμφωνία ανακωχής.

Και στην ανακωχή είναι άγραφος νόμος να ορίζεται ότι οι γραμμές που ανήκουν στους αντίπαλους στρατούς, κατά το χρόνο της συμφωνίας τους, γίνονται σεβαστές μέχρι την υπογραφή της συμφωνίας ειρήνης.

Και ότι οι στρατοί που τις κατέχουν παραμένουν σ' αυτές μέχρι τη συνομολόγηση της συμφωνίας ειρήνης.

Στα Μουδανιά, λοιπόν ο κανόνας αυτός της διεθνούς πρακτικής ανετράπη και η Ανατολική Θράκη παρεχωρήθη στην Τουρκία, η οποία δεν έριξε μια σφαίρα για την κατάκτησή της. Αντίθετα, η προηγούμενη τουρκική διοίκηση της περιοχής, υπό την ηγεσία του Ταγιάφ πασά, ο οποίος ηττήθηκε από τον ελληνικό στρατό στις επιχειρήσεις του Ιουλίου 1920, την είχε παραδώσει στην Ελλάδα.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η συμφωνία στα Μουδανιά επιτεύχθηκε την 28η Σεπτεμβρίου 1922, χωρίς να υπογράψει ο Έλληνας αντιπρόσωπος στρατηγός Αλέξανδρος Μαζαράκης-Αινιάν, ο οποίος αρνήθηκε να υπακούσει στους συμμάχους και επέστρεψε στην Αθήνα, την 30η Σεπτεμβρίου.

Τι και αν διαφώνησε, όμως ο Μαζαράκης;

Συμφώνησε η κυβέρνηση, η οποία την ίδια ημέρα ειδοποίησε τον Έλληνα αρμοστή στην Κωνσταντινούπολη να ανακοινώσει την αποδοχή από την Ελλάδα της συμφωνίας των Μουδανιών! Η υποχώρηση της κυβέρνησης αποτελούσε πράξη μειοδοσίας, διότι επρόκειτο για εγκατάλειψη εθνικού εδάφους.

Αλλά εκείνη την ώρα, της συμφοράς στην Μικρά Ασία και της τραγωδίας που την ακολούθησε, με το ξερίζωμα του 1.500.000 Ελλήνων από τη γη των προγόνων τους, η εγκατάλειψη της Ανατολικής Θράκης αποτελούσε πρόσθετο κακό.

Οι ευθύνες όμως, γι' αυτό της κυβέρνησης των στρατιωτικών θα σκεπάζονταν από το πέπλο της σύγχυσης των ημερών εκείνων. Σύμβουλος εξάλλου της επαναστατικής κυβέρνησης και αντιπρόσωπος της στο εξωτερικό ήταν ο Ελευθέριος Βενιζέλος, ο

οποίος συνέχιζε να ζει αυτοεξόριστος, μετά την ήττα του στις εκλογές του 1920.

Και ο Βενιζέλος συνιστούσε στην κυβέρνηση **«εάν κληθεί, ν' αποστείλη αντιπρόσωπον εις Μουδανιά, προς διαπραγματεύσιν της ανακωχής, δέον να αρνηθεί ούτος, απολύτως, την εκκένωσιν της Θράκης προ της υπογραφής της συνθήκης ειρήνης».**

Στο τηλεγράφημά του ο Βενιζέλος συνιστούσε στην κυβέρνηση να αποφασίσει τι θα έκανε με την Ανατολική Θράκη και τόνιζε ότι, εάν αποφασίσει εναντίον της γνώμης των συμμάχων και επέμενε να κρατήσει την περιοχή, εκείνος μεν ευχόταν στο έθνος ευόδωση του αγώνα του, δεν θα αποδεχόταν όμως την εντολή να την αντιπροσωπεύσει στο εξωτερικό!

Έτσι, υπαινισσόταν ότι ο αγώνας του Έθνους για την Ανατολική Θράκη ήταν εκ των προτέρων χαμένος.

Απαράδεκτη άγνοια!

Σ' ένα από τα τηλεγραφήματα του πριν από την 28 Σεπτεμβρίου, από το εξωτερικό, ο Βενιζέλος ζητούσε από το ελληνικό υπουργείο Εξωτερικών να ειδοποιήσει τον Μαζαράκη να δεχθεί ως γραμμή υποχώρησης του ελληνικού στρατού και συνεπώς ως γραμμή ανακωχής αυτήν που είχε καθοριστεί το 1915, με την τότε τουρκοβουλγαρική συνθήκη.

Η γραμμή αυτή βρισκόταν ολόκληρη ανατολικά του Έβρου παράλληλα και σε απόσταση 2 χλμ. απ' αυτόν. Όπως όμως απεκάλυψε ο Μαζαράκης το υπουργείο Εξωτερικών και το γενικό επιτελείο αγνοούσαν τη γραμμή αυτή του 1915, με συνέπεια γραμμή ανακωχής, και επομένως απόσυρσης του ελληνικού στρατού από την Ανατ. Θράκη, να οριστεί ο Έβρος.

Τίτος Αθανασιάδης

Διαβάστε ακόμα:

Αρχηγείον Στρατού: "Επιχειρήσεις εις Θράκην (1913-1923)"

Μαζαράκη-Αινιάν Αλεξ.: "Απομνημονεύματα".

Μαρκεζίνη Σπ.: "Πολιτική Ιστορία νεωτέρας Ελλάδος" (εκδόσεις "Πάπυρος").